

Article Info	RESEARCH ARTICLE ARAŞTIRMA MAKALESİ	
Title of Article	Security in Children's Playgrounds in the context of Urban Recreation: The Case of Isparta Ayazmana and Gökçay Mesireliği	
Corresponding Author	Büşra ONAY Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, busraezenci@sdu.edu.tr	
Submission Date Admission Date	08/08/2019 / 10/09/2019	
How to Cite	ONAY, B., KUŞ ŞAHİN, C., (2019). <i>Kentsel Rekreatyon Kapsamında Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik: Isparta Ayazmana ve Gökçay Mesireliği Örneği</i> , Kent Akademisi, Volume, 12, Issue, 3 Pages: 575-585	ORCID NO: 0000-0003-3126-2276

Kentsel Rekreatyon Kapsamında Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik: Isparta Ayazmana ve Gökçay Mesireliği Örneği

Büşra ONAY¹
Candan KUŞ ŞAHİN²

ABSTRACT:

In this study, the playgrounds of Ayazmana and Gökçay Mesirelik in Isparta city center were examined in terms of security. The aim of this study is to determine the safety class of children playgrounds in recreation areas through forms prepared by National Program for Playgrounds Safety (NPPS). For this purpose, a literature study was conducted on the subject. The design criteria of children's playgrounds are examined and children's playgrounds in the study area; NPPS has been prepared on the form prepared by taking into consideration the criteria to be considered when designing children playgrounds. The findings were supported by photographs. As a result of the evaluation, the children's play area in Ayazmana Recreation Area was included in the C security class by taking 13 points, while the children's play area in Gökçay Mesireliği was included in the D security class by taking 12 points. As a result, suggestions were made for these parks to offer safer play opportunities.

KEYWORDS: Recreation, security, children's playgrounds, NPPS, Isparta

ÖZ:

Bu çalışmada, Isparta kent merkezinde yer alan Ayazmana Mesireliği ve Gökçay Mesireliği örneğinde çocuk oyun alanları güvenlik açısından incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı çalışmaya konu olan mesire alanlarında yer alan çocuk oyun alanlarının, National Program for Playgrounds Safety (NPPS) kuruluşu tarafından hazırlanan formlar aracılığıyla değerlendirilerek güvenlik sınıfının ortaya konmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, konu ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Çocuk oyun alanları tasarım kriterleri irdelenerek çalışma alanındaki çocuk oyun alanları; NPPS kuruluşunun çocuk oyun alanları tasarlanırken göz önünde bulundurulması gereken kriterler dikkate alınarak hazırlanmış olduğu form üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular fotoğraflar yardımıyla desteklenmiştir. Değerlendirme sonucunda Ayazmana Mesireliğinde yer alan çocuk oyun alanı 13 puan alarak C güvenlik sınıfına dahil olurken Gökçay Mesireliği çocuk oyun alanı ise 12 puan alarak D güvenlik sınıfına dahil olmuştur. Sonuç olarak bu parkların daha güvenli oyun imkânı sunmaları için önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: Rekreatyon, Güvenlik, Çocuk oyun alanları, NPPS, Isparta

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, busraezenci@sdu.edu.tr

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, candansahin@sdu.edu.tr

“Kentsel Rekreatyon Kapsamında Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik: Isparta Ayazmana ve Gökçay Mesireliğı Örneğı”

1. GİRİŞ:

Çocuk toplumun bir ögesi olarak onun gelecekteki durumunu yansıtmaktadır. Çocuğun gereksinimleri ve hakları karşılanmadığı takdirde çocuğun gelişimi olumsuz yönde etkilenecek ve bunun sonucunda bugünün sağlıklı yetişen çocukları geleceğin sağlıklı yetişkin bireyleri olacaktır. Dolayısıyla bu durum toplumumuzun geleceğini olumsuz yönde etkileyeceğı için çocuğun sağlıklı gelişimi için çocuğun içinde yaşadığı fiziksel çevrenin; çocuğun ihtiyaç ve isteklerine cevap veren, oyun oynamasına olanak sağlayan ve en önemlisi çocuğun kent içindeki en önemli haklarından biri olan güvenlik hakkına uygun hale getirilmesi toplumun geleceğı açısından oldukça önemlidir (Tandoğan, 2016).

Oyun; kişinin vaktini güzel geçirmesine, kendini oyalamasına yarayan, kurallı ya da kuralsız olarak değışiklik gösteren çocuğun, fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel açıdan gelişmesini sağlayan eğlendirdiğı kadar öğretici olan süreç olarak ifade edilmektedir.

Çocuk oyun alanları çocukların kendini anlattıkları, yaratıcılıklarını geliştirdikleri, yeteneklerini keşfettikleri, zihinsel, bedensel ve ruhsal olarak kendilerini fark ettikleri, yaşlılarıyla iletişimi için imkân sağlayan alanlar olarak tanımlanmakta olup günümüzde çocukların gelişiminde olumsuz ve yanlış alışkanlıklar edinmelerini engellemek için çocuk oyun alanları oldukça önemlidir (Erdoğan Acar, 2017).

Her geçen gün betonlaşan kentlerde yeşil alanların azalmasıyla birlikte çocukların güvenli oynayacakları oyun alanları da azalmaktadır (Erdoğan Acar, 2017). Bu durumda kentlerde gittikçe kaybolan açık ve yeşil alanlarda çocukları güvenli bir şekilde oyun oynayabilmesi için neler yapılmalıdır sorusundan yola çıkılarak hazırlanan bu çalışma Isparta il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda çocuk oyun alanlarının sınıflandırılması, oyun alanı tasarlanırken hangi kriterlere dikkat edilmesi gerektiğı ve oyun alanlarında güvenlik olgusu açıklanarak, araştırmaya konu olan Isparta Ayazmana Mesireliğı içerisinde yer alan çocuk oyun alanı NPPS (National Program for Playgrounds Safety) tarafından hazırlanan oyun alanlarında güvenlik kriterleri açısından değerlendirilecek ve öneriler sunulacaktır.

1.1. Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

1.1.1. Yaş Gruplarına Göre Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

Park içerisindeki oyun alanları ve ekipmanlarının tasarımı kullanıcıların yaş gruplarına göre değişiklik göstermektedir. Mümkün olan yerlerde farklı yaş grupları için tasarlanan yerlerin birbirlerinden ayrılması çocukların güvenliği, sosyalleşmesi ve eğlenmesi açısından önemlidir. Yaş gruplarına göre oyun alanları;

- 0-3 yaş arasındaki çocuklar için oyun alanları
- 4-7 yaş arasındaki çocuklar için oyun alanları
- 8-15 yaş arasındaki çocuklar için oyun alanları olmak üzere 3 gruba ayrılarak tasarlanmaktadır. Her yaş grubuna özgü oyun alanı tasarlanarak çocukların iyi vakit geçirmelerinin yanında öğretici olmasında dikkat edilmelidir (Erdiñ Acar, 2017)

1.1.2. Yapım Amaçlarına Göre Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

Yapım amacına göre çocuk oyun alanları incelendiğinde;

- Geleneksel oyun alanları
- Çağdaş oyun alanları
- Macera oyun alanları
- Özel oynama öğrenme alanları
- Çevresel alanlar olmak üzere 5 gruba ayrılmakta olup, farklı amaçlara göre tasarlanana çocuk oyun alanlarıdır (Erdiñ Acar, 2017).

1.2. Çocuk Oyun Alanlarının Tasarım Kriterleri

Çocukların oynaması için güvenli oyun parkları ve ekipmanların tasarlanmasında, bir takım güvenlik standartlarını göz önüne alarak; olabildiğince heyecan verici, eğlenceli ve macera dolu alanları tasarlamaya çalışılmalıdır (Morrow ve Calhoon, 2009). Başarılı oyun alanları; özel tasarlanmış, iyi konumlandırılmış, doğal elemanlar kullanılarak yapılmış, geniş kapsamlı oyun deneyimlerine olanak tanıyan, engelli çocukların da rahatlıkla kullanabileceği, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, farklı yaş gruplarındaki çocukların bir arada oynamalarına imkan sağlayan, çocuklara risk almayı ve mücadele etmeyi öğreten, sürdürülebilir olan alanlar olarak tanımlanmaktadır (Shackell ve diğ., 2008)

Bir çocuk oyun alanının tasarımı; çocuk sağlığı, beden eğitimi, çocuk gelişimi, çocuk psikolojisi, tasarım ve peyzaj mimarlığı, şehir planlama gibi birçok meslek disiplininin birlikte çalışmasını gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte yenilenen yaklaşımlarla birlikte tasarım kriterleri de çeşitlenmekte, farklılaşmaktadır (Yönez, 2017). Çocuk oyun alanları tasarlanırken, çocuğun gelişimi, sağlığı, güvenliği ve eğitimi yanında oyun alanlarının sınıflandırılması da dikkate alınmaktadır. Tüm bu etmenler değerlendirildiğinde çocuk oyun alanları tasarlanırken aşağıdaki kriterler dikkate alarak tasarım yapılmalıdır.

- Yer seçimi

Oyun alanı yeri seçerken; şehrin gürültüsünden uzak, ulaşımın güvenli bir biçimde sağlandığı, mümkün olduğunca trafik bağlantılarından uzakta, doğal çevre içerisinde ve oksijen bakımından zengin bir bölgede ve erişilebilir olmasına dikkat edilmelidir (Selçuk Kirazlıoğlu, 2012).

- Yaş gruplaması

Çocuk oyun alanları sınıflandırılması başlığı altında verilen yaş gruplamasına göre oyun alanları; 0-3 yaş, 4-7 yaş ve 8-15 yaş gruplarına göre tasarlanmaktadır. Uygun tasarımın yapılabilmesi için her yaş grubunun oyun eğiliminin iyi incelenmesi gerekmektedir.

- Kullanıcı talepleri

Çocuk oyun alanları tasarlanırken kullanıcı talepleri, parkın kullanım amacının belirlenmesinde etkili rol oynamaktadır. Parkın çevresinde yaşayan insanların kültürleri, alışkanlıkları ve oyun istekleri tasarıma yön verecektir.

- Doğa ile bütünleşme

Kentlerde yaşayan çocukları, kentin yoğun yapılaşmasından kurtarmak onlara doğayı tanıtmak ve sevdirmek için çocuk oyun alanlarının doğa ile iç içe olması gerekmektedir. Oyun alanlarında bunu sağlamak için aktivitelerde doğal materyaller kullanmanın yanında bitkisel tasarıma da önem verilmelidir.

- Güvenlik

Çocuk oyun alanları tasarlanırken kullanılan malzemelerin dayanıklı ve güvenlik açısından yeterli olması gerekmektedir. Oyun donatılarının tasarımlarının, malzeme seçiminin, montajının ve bakımlarının standartlardaki güvenlik kriterlerine uygun olarak yapılması gerekir (Yönez, 2017).

- İlgi çekicilik ve çeşitlik

Çocukların parkları kullanmasında önemli bir kriterdir. Oyun elemanlarının çeşitli ve tasarımlarının, renklerinin ilgi çekici olması, oyun alanı topografyasının engebeli olması gibi pek çok neden oyun alanının kullanımını artırmaktadır.

- Engelli oyun alanları

Çocuk oyun alanları tasarlanırken donatıların, görme özürlüler, zihinsel özürlüler, işitme özürlüler, tekerlekli sandalye kullanıcıları gibi engellilerin de kullanabileceği şekilde olması ve her noktaya erişilebilir şekilde tasarlanması gerekir.

- Tamamlayıcı donatılar

Yücel (2005b) çalışmasında, sınırlayıcılar (duvarlar ve çitler), oturma elemanları, çöp kutuları, çeşmeler, gölge elemanları; Türkan (2009) ise tuvaletler, aydınlatma elemanları, drenaj sistemleri, işaret ve levhaları tamamlayıcı donatılar olarak vermiştir. Bunlar çocuk oyun alanları tasarlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlardır.

- Mekân kullanımı

Yücel (2005a) çalışmasında mekân kullanımında; girişler, yollar, işaretler ve sınırlamalar olmak üzere 4 unsurdan bahsetmiştir. Mekânı etkin bir şekilde kullanmak için girişlerin ulaşılabilir, yolların ise engelli bireyler, bebek arabaları, bisikletler ve tüm araçlar için ulaşım imkanı sağlaması gerekmektedir. Ayrıca oyun alanı içerisinde ki tüm alana insanların rahatça ulaşmasına imkan sağlamalıdır. Oyun alanı içerisindeki işaretler bilgi verici, yönlendirici ve herkesin görebileceği şekilde olmalıdır. Sınırlamalar ise çocukların oyun sınırlarının belirlenmesinde kullanılmalı ve sınırlamada kullanılan malzemeler çocuklara zarar vermeyecek şekilde tasarlanmalıdır.

- Eğitim

Çocuk oyun alanları tasarımında çocuğun zihinsel gelişimi, hayal gücünün ve yaratıcılığının gelişmesi yanında el becerilerinin gelişmesi için de gereken önem gösterilmelidir.

- Peyzaj

Çocuk oyun alanları kentin yeşil alan sistemi içerisinde tasarlanarak bir bütün oluşturulmalıdır. Bulunduğu yerin iklimine, arazi yapısına, oyun alanının amacına, yaş grubuna, donatı elemanlarına vb. uygun bitkisel tasarım yapılmalıdır.

- Doğru malzeme kullanımı

Çocuk oyun alanlarında sentetik çevre yerine olabildiğince doğal bir çevre oluşturulmalıdır bunun içinde ahşap ve doğal malzeme kullanılmalıdır (Başaran Uysal, 2016).

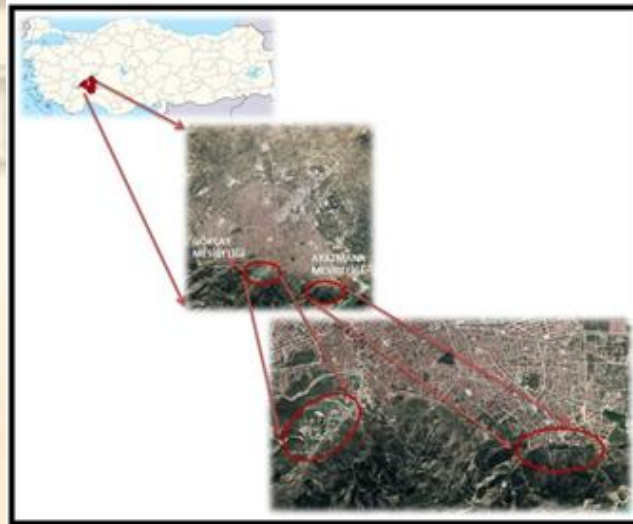
1.3. Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik

Çocuk oyun alanları tasarlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan olan güvenlik olgusu Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak çocuk oyun alanlarında çocukların güvenli bir şekilde vakit geçirebilmesi için tasarım yapılırken donatıların tasarımları ve malzeme seçimi güvenlik kriterine uygun olmalıdır. Çocuk oyun alanlarında güvenlik konusu ile ilgili literatür incelendiğinde; Yılmaz ve Bulut (2002), çocuk oyun alanlarında meydana gelen kazaların nedenlerini; oyun alanlarının zemininin bozuk ve kullanışsız olması, oyun alanlarının tasarımında hataların olması, oyun elemanlarının yanlış yerleşimi ve bakımsızlığı, çocukların oyun elemanlarını yanlış kullanımı ve oyun alanında trafiğe vb. etki alanlarına karşı önlem alınmaması olarak sıralamıştır. Yücel (2005a) ise oyun alanlarında güvenliğin sağlanabilmesi için uluslar arası standartlara uyulması gerektiğini ifade etmiştir. Amerika’da ekipmanlar tasarlanırken CPSC (U.S. Consumer Product Safety Commission), ASTM (American Society for Testing and Materials) ve ADA (American s with Disabilities of Act) standartlarını karşılamaları zorunludur. Örneğin CPSC’nin standartları; yaş grupları, tuzak, trabzanlar ve koruyucu çitler, basamaklar, kaydıraklar, salıncaklar, yüzeyler, güvenlik zonu, keskin kenarlar, çıkıntılar, kısırtma noktaları, düşme tehlikeleri, kaydırak direkleri, yatay merdivenler olarak verilmektedir (Yücel, 2005a). Akküllah (2008) çalışmasında, güvenlik açısından oyun alanlarındaki en yaygın kaza şeklinin düşme olduğunu belirtmiştir. Fanuşçu (1994) Hem geleneksel oyun alanları hem de kompleks oyun elemanlarının bulunduğu modern oyun alanları birbirleri ile karşılaştırıldığında modern oyun alanlarının diğerine nazaran daha güvenli olduğunu, yapılan araştırmalarda ise çocuk oyun alanlarında en çok rastlanan kazanın düşmeler olduğunu ifade etmiştir. Yönez (2017) çalışmasında, çocuk parklarında karşılaşılan güvenlik sorunlarını; tasarımdan kaynaklanan sorunlar, parkın bütününe ilişkin sorunlar ve parkın lokasyonuna ilişkin sorunlar olarak üç temel başlık altında ifade etmiştir. Tasarımdan kaynaklı sorunlar; yüzey kaplamaları, ekipman tasarımı, tehlikeli malzeme kullanımı, oyun alanında sınırlayıcı olmaması, zehirli bitki kullanımı, engelli çocuklar için tasarım yapılmaması, yaş gruplarına göre tasarım yapılmaması şeklinde özetlenebilir. Parkın bütününe ilişkin sorunlara bakıldığında ise; oyun alanlarının hayvanların kullanımına açık olması, park içi yollarda trafik güvenliğinin bulunmaması, montaj ve bakım, yangın, temizlik, parkta sigara içilmesi, çocuk oyun alanında bulunan spor aletleri, elektrikten kaynaklanan güvenlik sorunları bulunmaktadır. Parkın lokasyonuna ilişkin sorunlarda ise; yüksek gerilim hattı ve baz istasyonunun bulunması, inşaat, trafik, akaryakıt istasyonu yakınında kurulan parklar, yamaç ve uçurum kenarında kurulan parklar, dere taşkın alanında kurulan parklar, sahil dolgu alanında kurulan parklar şeklinde özetlenebilir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Araştırma alanını, Isparta İli kent merkezinde yer alan kent parkı niteliğindeki Ayazmana Mesire Alanı ve Gökçay Mesire Alanları oluşturmaktadır (Şekil 1).

Şekil a. Çalışma Alanı

Ayazmana Mesire alanı, il merkezinin güneydoğusunda, merkeze 2 km uzaktadır. Halikent Mahallesi bitişiğinde yer almakta olan mesir alanı 18 ha'dır. Rakımı 1030-1140 m arasındadır. Hakim bakı yönü kuzey olup, ortalama eğim %30'dur. Mesireliğin bitki örtüsünün önemli bir bölümünü doğal olarak yetişmiş Anadolu Kestanesi (*Castanea sativa* Mill.) oluşturmaktadır. Alanda doğal olarak yetişmiş; kermes meşesi, adi ceviz, ardıç, kuşburnu, yabancı erik, geyik dikenleri, sığır kuyruğu vb taksonlar da bulunmaktadır. Ayrıca, peyzaj düzenleme çalışmaları ile karaçam, mavi servi, yalancı akasya da dikilmiştir (Genç, vd. 2001:62). Mesire alanında otopark, çocuk oyun alanı, açık hava tiyatrosu, kır kahvesi, restoran, pergola, kameriye, havuz, mescit, büfe, çeşme, WC, oturma grupları bulunmaktadır.

Keçeci mahallesinde yer alan Gökçay mesireliği Isparta şehir merkezinde 600 dönümlük bir arazi üzerine kurulmuştur. Arazide yüzyıllık kestane ağaçları vardır. Park alanı üzerinde Selçuklu ve Osmanlı mimarisi tarzında yapılmış birçok çeşme, bina, sosyal tesis, lokanta, gölet, tarih yolu, çadır ve piknik yerleri bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında panoramik bir görüntüye sahiptir. Gökçay Mesireliği'nde çocukların doyasıya eğlenebileceği çocuk oyun alanları vardır (URL 1). Mesire alanının mülkiyeti Isparta Belediyesi'ne aittir. Mesire alanında otopark, çocuk oyun alanı, restoran, pergola, kameriye, havuz, mescit, büfe, çeşme, WC, oturma grupları bulunmaktadır. Ayrıca, alanın çeşitli yerlerine manzara seyri için oturma mekânları yapılmıştır. Ulaşımı kolay olan ve güvenli görülen Gökçay Mesireliği, bu özellikleri nedeniyle tercih edilmektedir. Bu durum, mesire alanındaki yoğunluğu artırmakta ve bunun sonucu olarak donatılar da zarar görmektedir.

2.2. Yöntem

Bu çalışmada, Isparta kent merkezinde yer alan Ayazmana Mesireliği ve Gökçay Mesireliği örneğinde çocuk oyun alanlarında güvenlik açısından incelenecektir. Bu amaç doğrultusunda, konu ile ilgili literatür çalışması yapılacak, tasarım kriterleri irdelenecek ve çalışma alanındaki çocuk oyun alanı; NPPS kuruluşu tarafından hazırlanan çocuk oyun alanları tasarlanırken göz önünde bulundurulması gereken kriterler dikkate alınarak hazırlanmış olan form üzerinden değerlendirilecektir. Bu form;

- "Denetim-Kontrol-Gözetim
- Yaşa Uygun Tasarım
- Düşme yüzeyi
- Ekipmanların Bakımı" olmak üzere 4 ana başlık altında toplanmıştır.

Ayazmana Mesireliği içerisindeki çocuk oyun alanı bu başlıklar altında değerlendirildiğinde sorulara verilen 'evet' veya 'hayır' cevaplarının toplamına göre;

- 24-20 = A arasında olması (güvenli)
- 19-17 = B sınıfı,
- 16-13 = C sınıfı,
- 12-8 = D sınıfı,
- 7 ve altı = F (güvensiz) sınıfı olarak belirlenmiştir. Tüm bu değerlendirmelerden sonra öneriler sunulacaktır (NPPS).

3. BULGULAR

Çalışma alanlarında yer alan çocuk oyun alanları incelenmiş ve çocuk oyun alanları tasarım kriterleri de dikkate alınarak aşağıda NPSS kriterlerinin yer aldığı tabloda alanlara ait değerlendirmeler verilmiştir.

	AYAZMANA MESİRELİĞİ		GÖKÇAY MESİRELİĞİ	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
DENETİM-KONTROL-GÖZETİM				
Çocuklar oyun alanında oynarken ailelerinin gözetimi altında mı?	X		X	
Çocuklar oyun alanında oynarken aileleri tarafından rahatlıkla görülebiliyor mu?	X		X	
Çocuklar sürünme gerektiren oyunlarda oynarken rahatlıkla görülebiliyor mu?	X		X	
Park alanında uyulması gereken kuralları gösteren bir yazı mevcut mu?		X		X
YAŞA UYGUN TASARIM				
Çocuk oyun alanı 0-3, 4-7 ve 8-15 yaş grupları için ayrılmış mı?	X		X	
Oyun alanı çevresinde sınırlayıcılar mevcut mu?		X		X
Platformlar aletlerin değiştirilmesine izin veriyor mu?		X		X
Yaş gruplarının oyun alanlarını gösteren işaretler var mı?		X		X
Ekipmanlarda dışarıdan tırmanmayı engelleyici yapılar var mı?		X		X
Alanda kullanılan bitkiler çocuklar için uygun mu?	X		X	
DÜŞME YÜZEYİ				
Yüzey kaplama malzemesi uygun mu?	X		X	
Tüm ekipmanların yüksekliği 2,4 m veya daha düşük mü?	X		X	
Oyun alanındaki dolgu derinliği uygun mu?	X		X	
Yüzey malzemesi ekipmanların altına kaplıyor mu?	X		X	
Oyun alanındaki temel betonu gizli mi?	X		X	
Oyun alanı yüzeyi yabancı maddelerden arındırılmış mı?		X		X
EKİPMANLARIN BAKIMI				
Ekipmanlarda farkedilebilir boşluklar yoktur.	X		X	
Ekipmanlarda çocukların kafalarının sıkışmasına neden olabilecek boşluklar yoktur.		X		X
Ekipmanların kırık parçaları yoktur.		X		X
Ekipmanlarda eksik parça yoktur.		X		X
Ekipmanlarda çıkıntılı vida yoktur.	X			X
Ekipmanlarda paslanmalar mevcut değildir.		X		X
Ekipmanlarda kıymık batma tehlikesi yoktur.	X		X	
Ekipmanlarda çatlak/delik mevcut değildir.		X		X
TOPLAM PUAN	13	11	12	12

Tablo a. Ayazmana ve Gökçay Mesirelikleri NPSS Formu Değerlendirmesi

Tablo a incelendiğinde 13 puan olarak C sınıfı güvenlik seviyesine sahip olan Ayazmana mesire alanı içerisindeki oyun parkında;

- ✓ Park etrafında yer alan oturma alanları sayesinde çocuklar ailelerinin gözetimi altındadır. (A-1)
- ✓ Oyun alanının çevresinde sınırlama olmadığı için içeriye hayvanlar girebilmektedir. Bu durum çocuk ve hayvan sevgisi açısından olumlu olsa da kimi zaman tehlikeli durumlara yol açabilir. (B-1)
- ✓ Oyun alanı yaş gruplarına göre ayrılmıştır (C-1). Ancak oyun alanı içerisinde bu ayrımı gösteren işaret vb. levhalara rastlanmamıştır.
- ✓ Oyun alanının zemininin tamamı kauçuk malzeme ile kaplıdır. Ancak az da olsa bazı yerlerde zeminden ve tahribattan kaynaklı bozulmalar vardır. (D-1)
- ✓ Oyun alanı içerisinde yer alan yetişkinlerin kullandığı spor alanları çocuklar için tehlike oluşturabilir. (E-1)
- ✓ Oyun alanı mesire alanının girişinde yer almaktadır ve bir kenarı otoparka sınırdır. Oyun alanının çevresine bakıldığında korkuluk, çit benzeri bir sınırlayıcı mevcut değildir. (F-1)
- ✓ Geleneksel oyun ekipmanları kullanılmıştır. (G-1)
- ✓ Oyun ekipmanlarında meydana gelen tahribatlar çocuklarda yaralanmalara yol açabilir. (H-1)
- ✓ Oyun ekipmanlarındaki paslanma çocukların sağlıklarını açısından tehlike oluşturmaktadır. (J-1)
- ✓ Oyun alanı içerisinde parkta uyulması gereken kurallar için herhangi bir levha ya da panoya rastlanmamıştır.

Tablo a verilerine göre 12 puan olarak D sınıfı güvenlik seviyesine sahip olan Gökçay mesireliği içerisinde incelendiğinde geleneksel oyun ekipmanlarının kullanıldığı oyun alanı değerlendirildiğinde;

- ✓ Oyun alanı yaş gruplarına göre ayrılmıştır. Ancak bunu belirten işaret ya da levhaya rastlanmamıştır. (A-2)
- ✓ Oyun alanı çevresinde oturma birimleri yer aldığı için çocuklar ailelerinin denetimi altındadır. (B-2)

- ✓ Oyun alanında yer alan salıncaklardan bazıları kırık ve çatlıdır ayrıca üzerinde paslanmalar vardır. Bu da çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. (C-2)
- ✓ Oyun alanının çevresinde herhangi bir sınırlayıcı yer almamaktadır. (D-2)
- ✓ Oyun alanının zemini kauçuk malzeme ile kaplıdır. Ancak bazı yerlerde zemin tahribatları nedeniyle bozulmalar meydana gelmiştir. (G-2)
- ✓ Ekipmanlarda paslanma, kırık ve çatlaklar meydana gelmiştir. (F-2, J-2)
- ✓ Yapılan gözlemlerde oyun ekipmanlarının arasında gizlenmiş arılara rastlanmıştır. Çocukların sağlıkları açısından tehlike arz etmektedir.

4. SONUÇ

Çocuk için yaratılan mekânların başında çocuk oyun alanları gelmektedir. Oyun alanları çocuklar tarafından yoğun olarak kullanılan ve çocukların 1-15 yaş arası aktif rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktadır ancak genel olarak yetişkinler tarafından çocuğun beklenti, ihtiyaç ve istekleri göz ardı edilerek tasarlanan bu alanlar belirlenmiş güvenlik standartlarına uymadığından çocuk için tehlike arz etmektedir (Tandoğan, 2016).

Örneğin her yıl Amerika'da çocuk oyun ekipmanları kullanımından meydana gelen kazalarla ilgili olarak 200 000 den fazla kişinin tedavi edildiği tahmin edilmektedir (CPSC, 2015). Bu kişilerin 14 yaş ve altındaki çocuklar oluşturmaktadır. Bu yaralanmaların % 45'ini ciddi kırıklar, iç yaralanmalar, beyin sarsıntısı, çıkıklar ve amputasyonlar oluşturmaktadır. Oyun alanı ekipmanı ile ilgili ölümcül yaralanmaların yaklaşık % 75'i kamuya açık oyun alanlarında meydana gelmektedir. Amerika'da 1990-2000 yılları arasında oyun alanlarında meydana gelen kazalarda 147 çocuk hayatını kaybetmiştir (URL2).

2001-2008 yılları arasında CPSC verilerine göre; tüm dünyada oyun alanlarında meydana gelen kazalar çoğunlukla düşme sonucu (% 44) meydana gelmektedir. Aynı verilere göre oyun ekipmanlarının kırılması nedeni ile oluşan hasarlar, oyun ekipmanının devrilmesi, oyun ekipmanlarının tasarımı ve montaj gibi oyun ekipmanları ile ilgili tehlikeler (% 23) meydana gelmektedir. Diğer kazalar sıkışma, çocukların diğer çocuklarla ya da sabit ekipmanlarla

çarpışmadır. CPSC'ye bildirilen oyun alanlarında meydana gelen ölümler ise ekipmanlara ip ya da giysilerin dolanması, devrilen ekipmandan darbe alma ya da yapısal arızadan kaynaklanan kusurlardır (CPSC, 2015).

Ayazmana ve Gökçay mesireliklerinde yer alan çocuk oyun alanları değerlendirildiğinde bahsi geçen sebeplerden dolayı yaralanma ve ölümlerin olmaması için;

- Ekipmanın altı ve çevresi hafifletici etki açısından koruyucu yüzey ile kaplanmalıdır.
- Çocukların baş sıkışmasını önlemek için ekipmanlar uygun açıklıklar düşünülerek tasarlanmalıdır.
- Oyun alanlarındaki ekipman ölçeği ve tasarım özellikleri kullanıcı yaş grubuna göre düzenlenmelidir.
- Ekipmanların kurulumu doğru yapılmalı, bakımları düzenli takip edilmelidir.
- Ekipmanlarda ve oyun alanlarında tehlike oluşturan çıkıntılar, keskin kenarlar, çarpma noktaları giderilmelidir.
- Oyun alanında bitki kullanımında zehirli, batıcı ve dikenli türler kullanımından kaçınılmalıdır.

Çalışmaya konu olan çocuk oyun alanlarında uygulanan NPPS formu sonucunda Ayazmana Mesireliği çocuk oyun alanında Denetim-Kontrol-Gözetim açısından değerlendirildiğinde olumlu bulunurken, Yaşa Uygun Tasarım açısından uygun bulunmamıştır. Düşme Yüzeyi başlığı incelendiğinde alanın yüzey kaplaması ve kullanılan malzeme güvenlik açısından uygun bulunurken, Ekipmanların Bakımı açısından bakım ve onarımlarının daha düzenli yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Tüm değerlendirmeler sonucunda 13 puan alarak C sınıfı güvenlik seviyesine sahip olan parkta eksik yönlerin giderilmesi ve park tasarımının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Gökçay Mesireliğinde yer alan çocuk oyun alanı ise; Denetim-Kontrol-Gözetim açısından değerlendirildiğinde ailelerin çocuklarını rahatlıkla kontrol edebildiği gibi sonuçlara varılmış ve uygun bulunmuştur. Yaşa Uygun Tasarım açısından ise; ekipmanlar yaş gruplarına göre ayrılmış olsa bile park tasarımı açısından uygun bulunmamıştır. Düşme Yüzeyi açısından yüzey kaplaması olarak alanda kullanılan kauçuk malzeme güvenlik açısından uygun bulunurken, ekipmanların bakımı ve onarımı açısından dikkat edilmesi gereken noktalar olması sebebiyle Ekipmanların Bakımı başlığı genel olarak uygun bulunmamıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda 12 puan alarak D sınıfı güvenlik seviyesine sahip olan parkta dikkat edilmesi gereken en önemli noktalar ekipmanların bakım ve onarımlarının yapılmasıdır.

KAYNAKÇA:

1. Centers for Disease Control and Prevention, <http://www.cdc.gov> Erişim Tarihi: 29.05.2019.
2. Erdinç Acar, H. (2017) "Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik: İstanbul Fatih İlçesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
3. Morrow, B. ve Calhoon, E. (2009) "Kids Outdoors in the New Century, Notes on Playground Design", Ed.: Anne Taylor Linking Architecture and Education: Sustainable Design for Learning Environments, New Mexico, University of New Mexico Press.
4. Selçuk Kirazoğlu, F. (2012) "Fiziksel Çevre - Çocuk İlişkileri, Açık Oyun Mekanları ve Çocuk Dostu Çevre Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme; Bakırköy Ve Beylikdüzü Örnekleri", İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
5. Shackell, A., Butler, N., Doyle, P., Ball, D. (2008) "Design for Play: A guide to creating successful play spaces", Dcsf Publications, Nottingham.
6. Tandoğan, O. (2016) "Kentte Çocuğun Güvenliği", 4. Uluslararası Kentsel Ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 20-22 Ekim 2016, İstanbul, s. 111-125.
7. Türk Dil Kurumu <http://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 13 Haziran 2019

8. Türkan, E. E. (2009) “Balıkesir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü.
9. URL1 <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,103635/mesire-yerleri-ve-diger-dogal-guzellikler.html>
10. Uysal, A. B. (2013) “Bir Kamusal Mekân Olarak Çocuk Oyun Alanları”, Çanakkale İçinde Gazetesi, 29.07.2013, 01.02.2014 ve 05.06.2014, Çanakkale.
11. Yılmaz, S. ve Bulut, Z. (2002) “Kentsel Mekânlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri”, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 33(3), 345-351.
12. Yönez, E. (2017) “Çocuk Parklarında Tasarım ve Güvenlik”, İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Mühendisliği.
13. Yücel, G.F. (2005a) “Çocuk Oyun Alanları Tasarımı”, İstanbul üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı 2 (55), s. 99-110.
14. Yücel, G.F. (2005b) “Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması” Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kent Akademisi